

Letno poročilo ERM za leto 2013: Spremljanje in upravljanje prestrukturiranja v 21. stoletju

Povzetek

Uvod

Letno poročilo Evropskega centra za spremljanje prestrukturiranja (ERM) za leto 2013 pomeni pregled več kot desetletja merjenja učinkov obsežnega prestrukturiranja v Evropi. Vsebuje povzetek gibanj na področju prestrukturiranja, ki temelji na zbirki podatkov o več kot 16 000 obsežnih prestrukturiranjih – vsako praviloma vključuje najmanj 100 izgubljenih ali pridobljenih delovnih mest. Poročilo je usmerjeno zlasti v primerjavo dejavnosti v obdobju pred krizo (2003–2008) z obdobjem po krizi (2008–2013), da bi ugotovili spremembe v razširjenosti različnih praks na področju prestrukturiranja in pokazalo, katere sektorje je z vidika zaposlenosti svetovna recesija nesorazmerno prizadela. Poročilo vključuje tudi kritično oceno vseh dejavnosti ERM, vključno z dvema novejšima politično usmerjenima podatkovnima zbirkama: javnimi instrumenti za podporo in zakonodajo o prestrukturiranju. Poročilo v zaključku osvetli fenomen selitve poslovanja v tujino s prikazom zmanjšanja tega pojava v evropskih podjetjih od začetka krize.

Ozadje politike

Evropski parlament je januarja 2013 odobril poročilo, v katerem je pozval Evropsko komisijo, naj predlaga zakon o upravljanju sprememb in prestrukturiranja. Poročilo, ki ga je pripravil poslanec Evropskega parlamenta Alejandro Cercas, je vključevalo priporočila v zvezi z obveščanjem delavcev in posvetovanjem z njimi ter predvidevanjem in upravljanjem prestrukturiranja. Evropska komisija je nato objavila svoje načrte za „Okvir kakovosti za prestrukturiranje in predvidevanje sprememb“, v katerem naj bi zajeli veljavno zakonodajo EU in pobude na tem področju ter predstavili najboljše prakse, ki naj bi jih izvajale vse zainteresirane strani.

Evropska komisija se je v okviru strategije Evropa 2020 znova zavezala, da si bo prizadevala za:

spodbujanje prestrukturiranja sektorjev v težavah za opravljanje dejavnosti, usmerjenih v prihodnost, med drugim s hitro prerazporeditvijo kvalifikacij v razvijajoče se panoge in trge s hitro rastjo.

Komisija je dodala, da bodo morale države članice:

tesno sodelovati z zainteresiranimi stranmi v različnih sektorjih... da bi ugotovili, kje so ovire, in skupaj proučili načine ohranjanja trdne podlage v industriji in znanju.

Ključne ugotovitve

- Obširno dokumentirana uporaba zbirke podatkov o prestrukturiranjih pri oblikovalcih politike in raziskovalcih potrjuje njeno vrednost kot edinega vira čeznacionalnih podatkov o učinku obsežnega prestrukturiranja na zaposlovanje v zadnjem desetletju.
- Trenutno je zaposlenih šest milijonov Evropejcev manj kot ob začetku gospodarske krize. Kriza je povzročila vse večjo polarizacijo delovanja trga dela v EU, pri čemer znašajo stopnje brezposelnosti od 5 % (v Avstriji) do skoraj 28 % (v Grčiji).
- Med krizo in v obdobju po krizi se je znatno povečal delež delovnih mest, izgubljenih med prestrukturiranjem, ki jih je mogoče pripisati stečaju ali zaprtju podjetij ter zmanjšal delež, ki ga je mogoče pripisati selitvi poslovanja v tujino ali preselitvi ter združitvam in prevzemom podjetij.

- Z vidika sektorjev se je uničevanje zaposlovanja najbolj občutilo v proizvodnji in gradbeništvu. Na ta dva sektorja skupaj odpade precej čez 100 % neto izgubljenih delovnih mest po letu 2008.
- Zaposlovanje se je pred in med krizo ter po njej držalo sorazmerno dobro – dejansko se je celo povečalo – v nekaterih storitvenih sektorjih z visoko intenzivnostjo znanja (v zdravstvu, izobraževanju, IT in informacijskih storitvah ter strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih).
- Prilagodljivost zaposlovanja se je zaradi varčevalnih politik po letu 2010 preusmerila iz sektorjev pretežno javno financiranih storitev v obdobju 2008–2010 v sektorje zasebnih storitev. Številni največji primeri prestrukturiranja ERM po letu 2008 so bili izvedeni v javni upravi, na katero odpade veliko večji delež vseh napovedanih izgub delovnih mest po letu 2008.
- Avtoprevozniški sektor je eden od redkih večjih proizvodnih sektorjev, v katerem se je obseg zaposlitve v zadnjem desetletju povečal. Skoraj ves neto prirast izhaja iz vzhodnoevropskih držav, kar potrjuje premik proizvodnje na vzhod.
- V Evropi je kriza znatno zmanjšala obseg selitve poslovanja v tujino. Delež selitve poslovanja v tujino pri delovnih mestih, izgubljenih med prestrukturiranjem, je bil največji pred krizo 2008–2009 (četrletni obseg: 6 %–12 %), nato pa se je zmanjšal (četrletni obseg: 2,5 %–6 %).
- Polovica v tujino preseljenih delovnih mest ostane v Evropi. Glavna skupina ciljnih so nove države članice iz obdobja širitve 2004–2007, na katere odpade tretjina v tujino preseljenih delovnih mest. Druga tretjina preseljenih delovnih mest se iz Evrope prenese v Azijo.
- Na Danskem, Irskem in Portugalskem je bilo v tujino preseljeno najmanj eno od šestih delovnih mest (17 %–18 %), izgubljenih med prestrukturiranjem, kar je veliko več od povprečja EU, ki znaša 6 %.

- Na proizvodnjo odpade večina v tujino preseljenih delovnih mest v vseh državah članicah, razen v Združenem kraljestvu, kjer prevladujejo v tujino preseljene storitve.
- Več kot četrtna (28 %) delovnih mest, izgubljenih zaradi selitve poslovanja v tujino, v tujih podjetjih, ki so v lasti EU, je bila posledica delne ali popolne premestitve nazaj v državo lastništva. Premestitve so najpogosteje izvajala nemška in italijanska podjetja.

Smernice politike

Prestrukturiranje je zaradi proračunske konsolidacije in varčevanja enako, če ne še bolj, razširjeno v javnem sektorju kot v zasebnem sektorju. Ob upoštevanju značilnosti zaposlitve v javnem sektorju – kot so višje ravni kolektivnega zastopanja in večja varnost zaposlitve – je značaj prilagoditev, o katerih se v tem sektorju pogajajo, lahko poučen za opredelitev oblik prestrukturiranja, ki ne vključujejo nujno obsežnih odpuščanj.

Huda stiska gradbenega sektorja, v katerem se je v nekaterih državah članicah zaposlenost zmanjšala za več kot polovico, ker ga je zelo prizadela finančna kriza, poudarja pomen predvidevanja in preprečevanja vzorcev nevzdržne rasti v sektorjih, ki so jih prizadele razmere kreditnega cikla.

Zdi se, da je selitev poslovanja v tujino sorazmerno prociklična. Medtem ko se je število delovnih mest, izgubljenih med prestrukturiranjem, ki se lahko pripišejo selitvi poslovanja v tujino, po letu 2008 zmanjšalo, pa bi predpostavka o rasti po običajnih stopnjah lahko nakazovala zvečanje obsega selitve poslovanja v tujino, zlasti pa selitve storitev, ki je bila doslej sorazmerno zanemarljiva.

Kakovostni podatki so pomembni za oblikovalce politike, ERM pa ima pomembno vlogo pri izmenjavi informacij in podatkov o gibanjih in razvoju politike na področju prestrukturiranja med oblikovalci politike na evropski in nacionalni ravni. Vsekakor pa je razvoj skupnih evropskih politik za obravnavanje vse bolj različnih nacionalnih trgov dela izziv za prihodnost.

Dodatne informacije

Poročilo ERM annual report 2013: *Monitoring and managing restructuring in the 21st century (Poročilo ERM za leto 2013: Spremljanje in upravljanje prestrukturiranja v 21. stoletju)* je na voljo na spletnem naslovu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1380.htm>.

Za več informacij je na voljo John Hurley, uradnik za raziskave, ki mu lahko pišete na elektronski naslov joh@eurofound.europa.eu.